

Devozzjonijiet Marjani f'Bormla

Kitba ta' Charles Galea Scannura

Id-devozzjonijiet Marjani f'Bormla għandhom l-gheruq fl-istorja, għalhekk tajjeb li wieħed jara kemm il-Bormliżi tal-passat hallew tifkiriet u taw kontribut biex fil-qalb ta' Bormla mhux biss ikun hawn parroċċa dedikata lill-Kuncizzjoni imma wkoll biex il-Bormliżi kollha dejjem jesprimu imhabba lejha.

Taħt it-titlu tal-Kuncizzjoni tista' titqies bhala l-ewwel u l-eqdem devozzjoni. Insibu li l-ewwel knisja li kien hawn qabel l-Assedju l-Kbir kienet dedikata lilha u kienet dahlet l-użanza li jżommu s-Sagrament fiha. Hija l-knisja li jsemmi Mons. Dusina fil-Vista tiegħu tal-1575. F'Dicembru 1581, fiha kienet twaqqafet fratellanza tal-Kuncizzjoni. Barra dan, taħt dan it-titolu wkoll insibu li fit-22 ta' April 1755 l-Isqof Pawlu Alpheran de Bussan approva Sodalità dei Preti, għaqda tal-qassisin li kienet digħi ilha mwaqqfa xi sebghin sena. Minn din il-knisja qadima rat il-bidu tagħha l-parroċċa ta' Bormla. Fl-1772 kien twaqqaf altar ukoll fil-knisja ta' Santa Margerita.

Il-Kappella ta' Santa Liena wkoll tfakkar il-qedem tad-devozzjoni lejn il-Madonna taħt titlu iehor, dak tan-Natività. Ghax kien il-Kavallier Pietru de Chanterein, "Santarena", li kien bena knisja zghira li kienet tinsab fi ġnien li fil-1602 kien proprjetà tal-Lingwa Franciża. In-Nutar Vincenzo de Bonetiis, f'kitba tal-11 ta' Mejju 1557, jagħti tagħrif u dettalji dwar il-fondazzjoni. Biż-żmien din il-knisja, li llum tinsab moħbija taħt l-art, saret magħrufa bhala ta' Santa Liena għaliex qabel l-1634 il-Komm. Fra Giovanni Antonio Perdicomati kien waqqaf fiha altar dedikat lil Santa Liena. Kienet desakrata fil-1659 u reġgħu fethuha fl-1667.

Kwadru tal-Kuncizzjoni fl-altar lateral tal-knisja ta' Santa Margerita.

L-Oratorju tal-Fratellanza tal-Kurċifiss kien dedikat lid-Duluri. Id-devozzjoni lejn il-Madonna taht it-titolu tal-Pietà nfirex hafna u għadu qawwi sa llum. L-oratorju tbierek fit-28 ta' Mejju 1739. Fil-21 ta' Ottubru 1768, l-Isqof Rull ta 40 jum indulgenza lil min jgħid ir-Rużarju f'dan l-oratorju.

Fil-parroċċa ta' Bormla ukoll kibret id-devozzjoni tar-Rużarju. Fil-knisja ġiet imwaqqfa kappella li kienet lesta fl-1615. Il-Fratellanza tar-Rużarju twaqqfet fis-17 ta' April 1602. Biż-żmien, dil-fratellanza kienet bdiet tagħmel processjoni devota hafna anke bl-istatwa. Fil-knisja wieħed għadu jista' jara l-istatwa li saret mill-iskultur P.P. Azzopardi fl-1828. Barra dan, il-kappella għandha kwadru attribwit lil Ĝan Nikola Buhagiar.

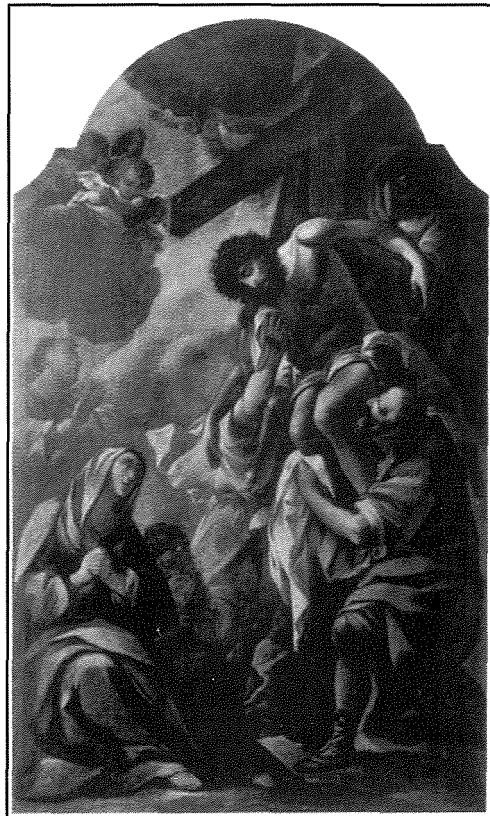
Mal-kappella tar-Rużarju kienet ukoll marbuta Kongregazzjoni Marjana li twaqqfet dwar l-1624. Bħalha kien hemm fil-Belt, il-Birgu u l-Isla. Il-membri kienu jiltaqgħu kull nhar ta' Hadd wara l-Vespri u l-laqgħat kien imexxihom patri Ĝiżwita.

Altari dedikati lill-Madonna taht diversi titoli nsibu wkoll. Fit-13 ta' Mejju 1615, Martin Tabone kien waqqaf altar ifakkarr l-Assunzjoni ta' Marija fil-parroċċa, kif tikkonferma kitba tan-nutar Pietru Zammit. Fl-1715 minhabba xi tibdil li kien sar fil-bini tal-knisja, dan kien trasferit fil-knisja tal-Karmnu tal-Birgu. Altar iehor kien ġie dedikat lill-Preżentazzjoni minn Pietru Russo minn Piombino fl-20 ta' Awissu 1596. Fis-27 ta' Lulju 1639, l-Isqof Balaguer kien ġie mitlub mill-bahrin Bormliżi biex ikunu jistgħu jiddekk il-festa ta' San Kristofru bhala patrun tagħhom ukoll fuq dan l-altar, li imbagħad ġie dedikat għalihi. Iżda żammew il-kwadru u komplew ukoll jikkommemoraw il-festa.

Interessanti wkoll id-devozzjoni lejn il-Madonna taċ-Ċintura. Čerta Anġela Cauchi kienet halliet legat li kien ġie milqugħi mill-Isqof Pellerano fid-19 ta' Gunju 1771 biex tibda ssir il-festa taħt dan it-titolu. Kienet saret u tqiegħdet statwa ta' 1-injam qrib l-altar ta' San Kristofru mal-1772. U kien tqiegħed kwadru qrib l-altar ta' San Leonardu.

Id-devozzjoni lejn il-Madonna taħt it-titolu tal-Grazza ukoll hija qadima. Enrico Zerafa kien waqqaf altar taħt dan it-titolu fl-1630. F'kitba tan-nutar Michele Rull tas-26 ta' Settembru 1645 insibu li dan kien mogħti b'benefiċċju ekkleżjastiku. Fil-kappella, llum insibu n-niċċa sabiha tal-Kunċizzjoni waqt li l-kwadru tqiegħed fis-sagristija. Dan hu meqjus bhala ta' l-iskola ta' l-artist Favray.

Il-Madonna tad-Dawl kien titolu iehor magħruf f'Bormla. Antonio Bugeja u martu Margerita kienet xtaqu li jibnu knisja u li jkollha benefiċċju. Iżda kien hemm xi diffikultajiet, ghax il-festa kienet digħi qed issir fil-parroċċa. L-Isqof De Bussan ta, xorta

Kristu mejjet jitniżżeel minn fuq is-Salib – tal-pittur Francesco Zahra (1710-1773). Kwadru fuq l-altar maġġur ta' l-Oratorju tad-Duluri.

wahda, il-kunsens tiegħu fl-10 ta' Marzu 1746. Fid-9 ta' Frar 1746 il-benefatturi għamlu l-kitba tagħhom għand in-nutar Angelo Saliba li fi żmienu kien magħruf hafna u kien ukoll attiv. Imma jidher li l-proġett ma mexiex 'il quddiem. Madankollu, Filippa Fitene kienet ħalliet biex issir il-festa. Fil-1751 din saret fuq l-altar tar-Rużarju li kellha sotto-kwadru. Fis-26 ta' April 1766 kienet ingħatav indulgenza ta' 40 jum għal kulmin jgħid Ave Marija quddiem il-kwadru.

Fil-parroċċa nistgħu nsibu kwadri u affarrijiet oħra li jkomplu jaffermaw id-devozzjonijiet Marjani f'Bormla. Fost il-kwadri lateralji ta' l-altar ta' San Ġużepp tal-knisja parrokkjali, hemm kwadru sabiħ li jfakkar il-Lunzjata, attribwit lil Rokku Buhagiar. Fil-knisja fil-jeljal ta' San Pawl fl-1772 kien tqiegħed sottokwadru tal-Madonna tal-Bon Kunsill fuq l-altar ta' San Frangisk.

Altar tal-Madonna tal-Grazza

L-inkwadru tal-Lunzjata attribwit lil Rokku Buhagiar.

Fil-Knisja ta' Santa Tereża wkoll nistgħu nghidu li l-patrijiet Karmelitani Skalzi fittxew li jkomplu jxerrdu d-devozzjoni lejn il-Madonna. Il-kwadru titolari juri l-estasi ta' Santa Tereża fil-festa ta' l-Assunzjoni, xogħol tal-pittur Fra Luca Garnier. Hawn kibret ukoll id-devozzjoni popolari lejn il-Madonna tal-Karmnu. L-altar tal-ġenb qrib il-maġġur ġie ddedikat lill-Madonna tal-Karmnu u kienet issir il-festa wkoll. Il-kwadru tiegħu hu attribwit lil Mattia Preti. Il-kwadru li sar fl-1693 kien ha post wieħed qadim. Kienet twaqqfet ukoll Kongregazzjoni tar-Rużarju.

Hawn insibu kwadri lateralji li jfakkru lill-Madonna Omm Alla u l-Madonna tal-Karmnu, xogħlijiet ta' Rokku Buhagiar. Fis-Seklu XVIII ukoll bdiet tixtered id-devozzjoni tal-

Labtu. Fil-kappella tal-Preżentazzjoni tal-Madonna insibu kwadru ieħor mogħti fl-1694. Francesco Ferranti kien ta' kwadru tal-Madonna tal-Pietà fl-1771 li tpoġġa bhala sottokwadru. Għalhekk kienet attiva s-Sodalitā tal-Madonna tal-Pietà. U marbuta ma' din il-knisja hu t-twaqqif ta' Konfraternitā tal-Mewta Tajba taħt it-tititolu ta' San Ĝużepp u l-patrocinju tal-Madonna tal-Karmnu. Dan kien fl-1780.

B'din il-harsa hafifa rajna ghadd ta' devozzjonijiet li žviluppaw f'Bormla tul is-snini. Meta ddur ma' l-inħawi ser tara wkoll xi isem ta' triq jew ta' dar. Xi statwa jew niċċa, li jkomplu jfakkru fil-Madonna. Dan kollu juri x-xewqa tal-poplu Nisrani li jagħraf il-kobor tal-Madonna u s-sehem tagħha fl-istorja tas-salvazzjoni. Il-kultura tad-devozzjonijiet Marjani tkompli turi kemm din hi l-qofol tal-hajja tal-komunità Nisranija li sawret lil Bormla.

LOURDES

Service Station

Triq il-Mina ta' Hompesch, Żabbar – Tel: 829767, 677836 – Fax: 664532

For Spare Parts, Body Parts, Tyres, Auto Accessories, Servicing, Under Sealing

Latest stock for Skoda Parts

**Sole Agent: MAREG BATTERIES, KAYABA SHOCK ABSORBERS
Original Equipment Quality**

J.J.C. BUTCHER

6, St. Paul's Church Area, Cospicua

For Delivery Tel: 676297

For The Best and Frozen Meat, Frozen Food and Fish